

Ποιοι είμαστε;

Έργο του Δικτύου Ευρυδική είναι να κατανοεί και να εξηγεί τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των διαφόρων εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη. Το Δίκτυο παρέχει περιγραφές των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, συγκριτικές θεματικές μελέτες, δείκτες και στατιστικά στοιχεία. Όλες οι εκδόσεις του Δικτύου Ευρυδική διατίθενται δωρεάν στον ιστότοπο του Δικτύου ή σε έντυπη μορφή κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης. Μέσα από το έργο της, η Ευρυδική προάγει την κατανόηση, τη συνεργασία, την εμπιστοσύνη και την κινητικότητα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το Δίκτυο αποτελείται από τις εθνικές μονάδες των ευρωπαϊκών χωρών και συντονίζεται από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού της ΕΕ. Για περισσότερες πληροφορίες για την Ευρυδική, βλ. <http://ec.europa.eu/eurydice>

Η πλήρης μελέτη

Το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού στην Ευρώπη: Πρακτικές, Αντιλήψεις και Πολιτικές διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στον ιστότοπο του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ

<http://ec.europa.eu/eurydice>

Η έκθεση διατίθεται σε έντυπη μορφή

κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης στη διεύθυνση:

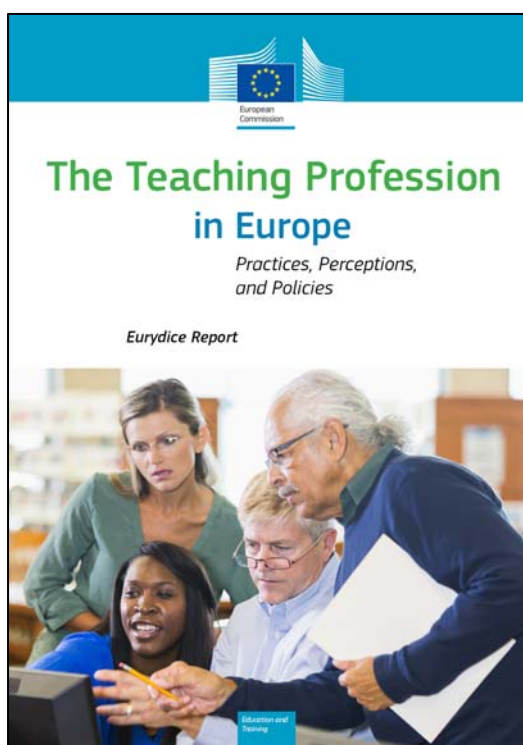
eacea-eurydice@ec.europa.eu

Επικοινωνία

Wim Vansteenkiste,
Επικοινωνία και Εκδόσεις:
+32 2 299 50 58

Κύριες Επισημάνσεις της Ευρυδικής

Το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού στην Ευρώπη: Πρακτικές, Αντιλήψεις και Πολιτικές

Αποτελεί το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ελκυστική επιλογή σταδιοδρομίας στις μέρες μας; Ποιες είναι οι συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών; Πώς εκπαιδεύονται για την εργασία τους; Είναι δημοφιλής η διακρατική κινητικότητα των εκπαιδευτικών;

Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσαν έμφαση στην ανάγκη βελτίωσης της κατάρτισης των εκπαιδευτικών και ενίσχυσης της συνεχούς επαγγελματικής τους ανάπτυξης καθώς και της ελκυστικότητας του επαγγέλματος ⁽¹⁾. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η έκθεση του Δικτύου Ευρυδική «Το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού στην Ευρώπη: Πρακτικές, Αντιλήψεις και Πολιτικές» αναλύει τη σχέση ανάμεσα στις πολιτικές που ρυθμίζουν το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και τις στάσεις, πρακτικές

και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών. Η έκθεση επικεντρώνεται σε σχεδόν δύο εκατομμύρια εκπαιδευτικούς στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 2) που εργάζονται στα 28 κράτη-μέλη, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, το Μαυροβούνιο, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Νορβηγία, τη Σερβία και την Τουρκία. Βασίζεται σε στοιχεία του Δικτύου Ευρυδική και της Eurostat/UOE, καθώς και σε μια δευτερογενή ανάλυση της έρευνας TALIS 2013 ⁽²⁾, συνδυάζοντας ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία.

Το παρόν δελτίο «Κύριες Επισημάνσεις του Δικτύου Ευρυδική» συνοψίζει ορισμένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα της έκθεσης, εστιάζοντας ειδικότερα στη μετάβαση από την εκπαίδευση στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού, στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη, στη διακρατική κινητικότητα, σε δημογραφικά στοιχεία για τους εκπαιδευτικούς και στις εργασιακές συνθήκες.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»)

⁽²⁾ <http://www.oecd.org/edu/school/talis-2013-results.htm>

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ασκούν ως επί το πλείστον γυναίκες, ενώ ενδέχεται να σημειωθεί έλλειψη επαγγελματιών στο εγγύς μέλλον

Επί του παρόντος, οι γυναίκες εκπαιδευτικοί υπερτερούν αριθμητικά των ανδρών, η αναλογία των οποίων καταγράφει μείωση. Ακόμη και σε χώρες που παρουσιάζουν καλύτερη ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων, λιγότεροι άνδρες απασχολούνται στον τομέα σήμερα σε σύγκριση με το παρελθόν.

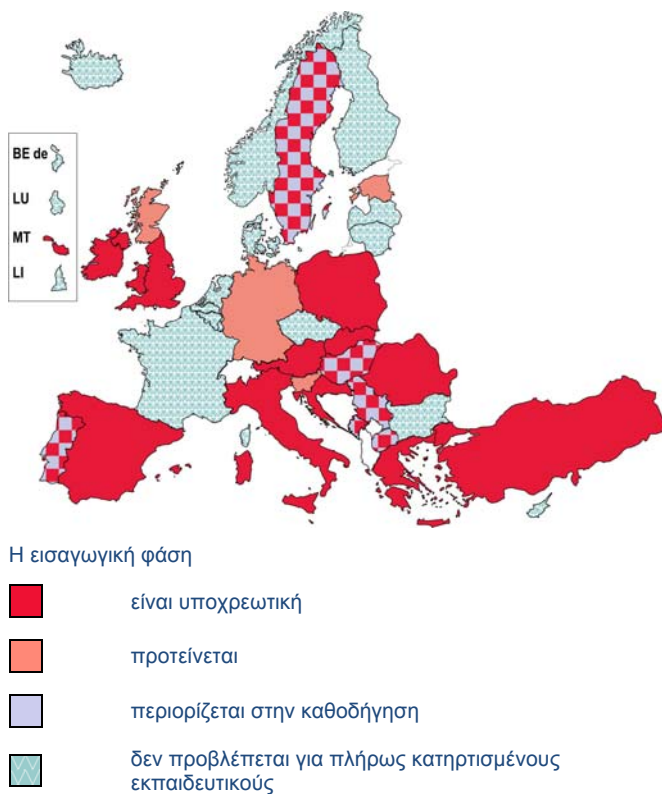
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών είναι άνω των 40 ετών και περίπου το 40 % αναμένεται να συνταξιοδοτηθούν στα επόμενα 15 χρόνια. Σε μερικές χώρες, δίχως την ύπαρξη πολιτικών με στόχο την ενίσχυση των προσλήψεων, ο γηράσκων πληθυσμός των εκπαιδευτικών μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη επαγγελματιών.

Στα δύο τρίτα σχεδόν των ευρωπαϊκών χωρών, οι πλήρως κατηρτισμένοι πρωτοδιορισθέντες εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση σε μια δομημένη εισαγωγική φάση

Όλοι συμφωνούν ότι η μετάβαση από την εκπαίδευση στον επαγγελματικό βίο είναι μια ιδιαίτερα σημαντική περίοδος για τους νέους εκπαιδευτικούς. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου θα πρέπει να ενισχυθούν οι ικανότητες και η αυτοπεποίθησή τους και να μειωθεί ο κίνδυνος πρόωρης εγκατάλειψης του επαγγέλματος. Στα δύο τρίτα σχεδόν των χωρών, οι πλήρως κατηρτισμένοι πρωτοδιορισθέντες εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε δημόσια σχολεία έχουν πρόσβαση σε μια δομημένη εισαγωγική φάση με περαιτέρω κατάρτιση, εξατομικευμένη βοήθεια και συμβουλευτική. Αυτή η συγκεκριμένη παροχή στήριξης συνήθως διαρκεί έναν χρόνο και ενδέχεται να περιλαμβάνει διάφορα είδη δραστηριοτήτων, όπως είναι η καθοδήγηση, προγραμματισμένες συναντήσεις με τον διευθυντή του σχολείου και/ή συναδέλφους, καθώς και αξιολογήσεις από ομότιμους. Όπου προβλέπεται εισαγωγική φάση, πολύ συχνά έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Αυτή η εισαγωγική φάση προσφέρεται πέρα από την επαγγελματική κατάρτιση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και συνήθως ολοκληρώνεται με αξιολόγηση. Στη Γαλλία και το Λουξεμβούργο, όπου διεξάγονται εξετάσεις κατά την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, η εισαγωγική φάση, που περιλαμβάνει έμμισθες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, λαμβάνει χώρα στη διάρκεια της επαγγελματικής κατάρτισης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μόνο σε έξι εκπαιδευτικά συστήματα το 60 % τουλάχιστον των νεοεισερχόμενων εκπαιδευτικών αναφέρουν ότι συμμετείχαν σε κάποιο εισαγωγικό πρόγραμμα. Η μεγαλύτερη αναλογία σημειώνεται σε Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) και Βουλγαρία.

Καθεστώς για την εισαγωγική φάση για νέους πλήρως κατηρτισμένους εκπαιδευτικούς στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 2), σύμφωνα με κανονισμούς των κεντρικών αρχών, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Σχεδόν όλοι οι νέοι πλήρως κατηρτισμένοι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν καθοδήγηση στην πρώτη τους θέση εργασίας

Ολοκληρωμένη εισαγωγική φάση στο σύνολο του συστήματος δεν προσφέρεται σε όλες τις χώρες, εντούτοις παρέχεται στήριξη μέσω καθοδήγησης σχεδόν παντού στην Ευρώπη. Σε χώρες όπου η εισαγωγική φάση

είναι υποχρεωτική για όλους τους νεοπροσληφθέντες πλήρως κατηρτισμένους εκπαιδευτικούς του δημόσιου τομέα, η καθοδήγηση συνήθως αποτελεί απαιτούμενο της φάσης. Στην Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρειος

Ιρλανδία), οι πρωτοδιορισθέντες εκπαιδευτικοί επωφελούνται από την ύπαρξη στήριξης μέσω καθοδήγησης πέρα από την εισαγωγική φάση. Σε ολόκληρη της ΕΕ, η αναλογία των εκπαιδευτικών κάτω των 30 ετών που αναφέρουν ότι έχουν παιδαγωγικό σύμβουλο, είναι πάνω από τρεις φορές υψηλότερη από την αναλογία των εκπαιδευτικών μεταξύ 30 και 39 ετών. Ως εκ τούτου, επιβεβαιώνεται ότι η καθοδήγηση

θεωρείται κυρίως ένα μέτρο στήριξης για τους πρωτοδιορισθέντες εκπαιδευτικούς. Η καθοδήγηση γενικά ανατίθεται σε πιο πεπειραμένους εκπαιδευτικούς, συνήθως ψηλότερης βαθμίδας, ενώ σε μερικές χώρες παρέχονται συγκεκριμένη κατάρτιση και/ή στήριξη σε εκπαιδευτικούς που εκτελούν χρέη παιδαγωγικού συμβούλου.

Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν μεγαλύτερη ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας παρά γνωστικού αντικείμενου

Η Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη (ΣΕΑ) βρίσκεται στην καρδιά της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την ανάλυση των αναγκών των εκπαιδευτικών για ΣΕΑ, οι εκπαιδευτικοί νοιώθουν προετοιμασμένοι για το γνωστικό τους αντικείμενο αλλά αναζητούν τρόπους να εμπλουτίσουν τις διδακτικές τους μεθόδους. Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν την ανάγκη για ΣΕΑ σε τομείς που τους επιτρέπουν να είναι πιο αποτελεσματικοί και

μοντέρνοι, π.χ. τεχνολογία, καθώς και σε τομείς που τους βοηθούν να ενισχύσουν τις δυνατότητες των μαθητών.

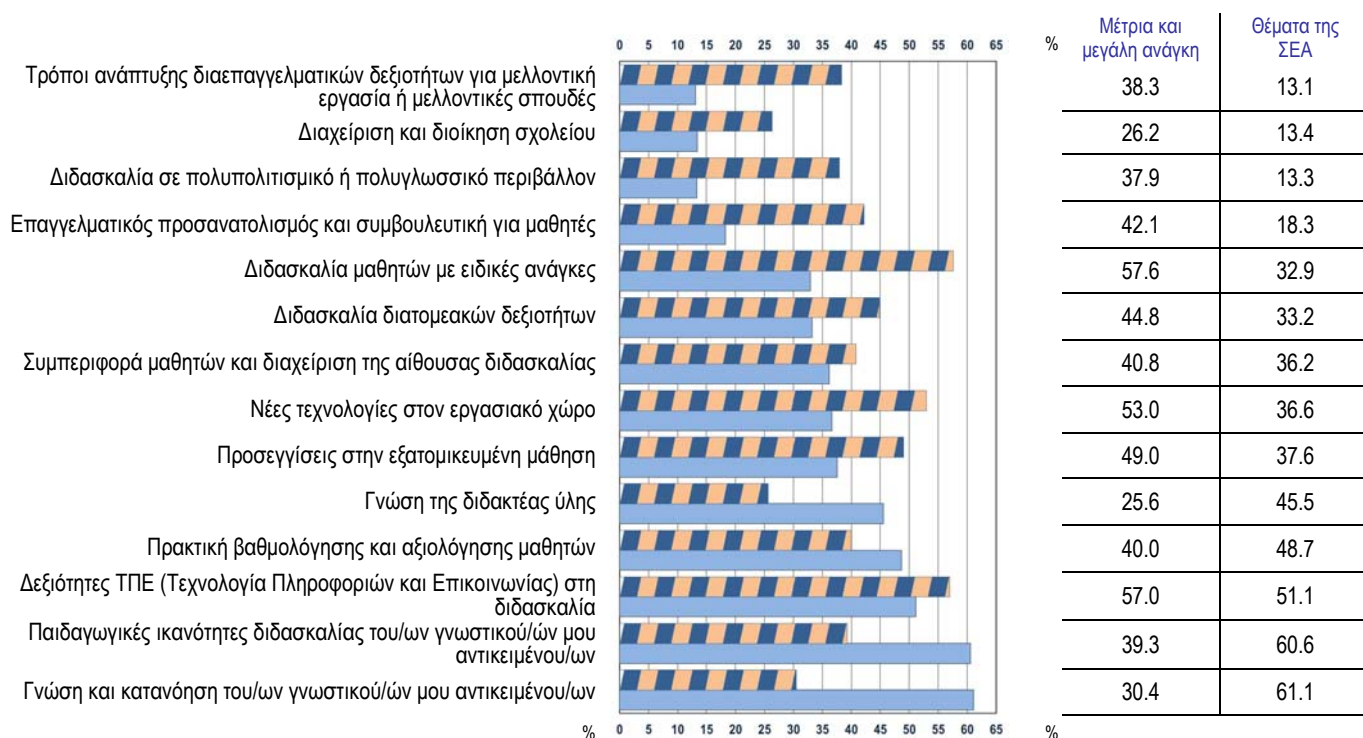
Πάνω από το 50 % των εκπαιδευτικών εκφράζουν μέτρια έως μεγάλη ανάγκη για ΣΕΑ στη «Διδασκαλία μαθητών με ειδικές ανάγκες», στις «Δεξιότητες ΤΠΕ στη διδασκαλία» και στις «Νέες τεχνολογίες στον εργασιακό χώρο». Ακολουθούν οι τομείς «Προσεγγίσεις στην εξατομικευμένη μάθηση», «Διδασκαλία διατομεακών δεξιοτήτων» και «Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική για μαθητές».

Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων επαγγελματικής ανάπτυξης δεν συνάδει πάντα με τις ανάγκες που εκφράζουν οι εκπαιδευτικοί

Στις περισσότερες χώρες, η ΣΕΑ αποτελεί επαγγελματικό καθήκον για τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, συχνά παρατηρείται αναντιστοιχία μεταξύ των αναγκών επαγγελματικής ανάπτυξης που εκφράζουν οι εκπαιδευτικοί και του περιεχομένου της προσφερόμενης ΣΕΑ. Πράγματι, στους τομείς όπου οι ανάγκες είναι μεγάλες, το περιεχόμενο της ΣΕΑ είναι συχνά ανεπαρκές. Για παράδειγμα, ενώ το 38 % των εκπαιδευτικών εξέφρασε μέτρια έως μεγάλη ανάγκη να επιμορφωθεί στη «Διδασκαλία σε πολυπολιτισμικό ή πολυγλωσσικό περιβάλλον», μόλις το 13 % περίπου κάλυψαν αυτό το θέμα στα πλαίσια της ΣΕΑ. Αυτή η αναντιστοιχία φαίνεται

επίσης σε τομείς όπως ο «Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική για μαθητές» και η «Διδασκαλία διατομεακών δεξιοτήτων». Αντίθετα, όπου καταγράφεται μικρότερη ανάγκη των εκπαιδευτικών, συχνά υπάρχει υπερπληθώρα ευκαιριών για ΣΕΑ. Αυτό φαίνεται στην περίπτωση της «Γνώσης της διδακτέας ύλης» και της «Γνώσης και κατανόησης του/ων γνωστικού/ών μου αντικείμενου/ων». Ο τομέας «Δεξιότητες ΤΠΕ στη διδασκαλία» συγκαταλέγεται στα ελάχιστα θέματα όπου φαίνεται να υπάρχει σχετική ταύτιση αναγκών και παροχής.

Αναλογία εκπαιδευτικών στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 2) που δηλώνουν ότι οι δραστηριότητες επαγγελματικής ανάπτυξης τους κάλυψαν συγκεκριμένα θέματα στη διάρκεια των 12 μηνών που προηγήθηκαν της έρευνας, και αναλογία εκπαιδευτικών που εξέφρασαν μέτρια και μεγάλη ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη στα εν λόγω θέματα, επίπεδο ΕΕ, 2013

Μέτρα και μεγάλη ανάγκη

Θέματα στη ΣΕΑ

Πηγή: Ευρυδίκη, βάσει δεδομένων του ΟΟΣΑ, TALIS 2013.

Δίνοντας φωνή στους εκπαιδευτικούς να εκφράσουν την ανάγκη τους για επαγγελματική ανάπτυξη θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την ευθυγράμμιση της προσφοράς

Σε κάποιες χώρες, η ανώτατη δημόσια εκπαιδευτική αρχή καθορίζει το περιεχόμενο της ΣΕΑ των εκπαιδευτικών, ενώ σε άλλες χώρες η παρέμβασή της περιορίζεται στους τομείς των μεταρρυθμίσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε χώρες όπου περισσότεροι εκπαιδευτικοί εκφράζουν μεγαλύτερη ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη, παρατηρείται συχνότερη παρέμβαση της ανώτατης εκπαιδευτικής αρχής στον καθορισμό της ΣΕΑ.

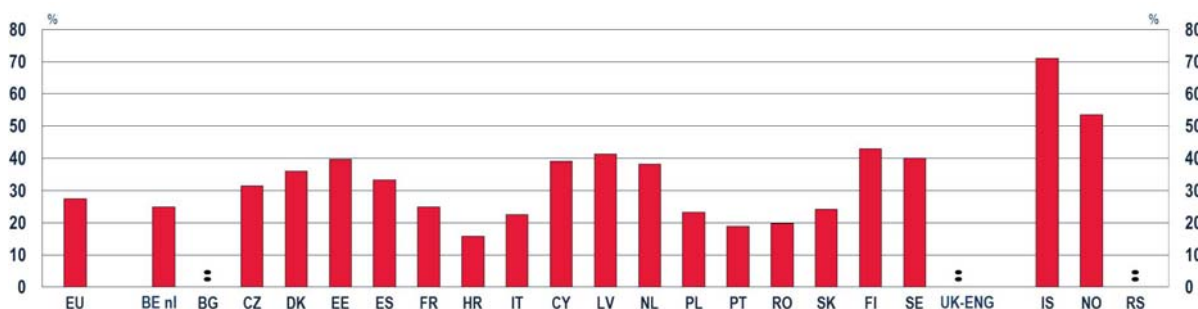
Αυτό υποδηλώνει μια σχέση ανάμεσα στην αντίληψη που έχουν οι εκπαιδευτικοί για τις ανάγκες τους και στις εθνικές πολιτικές στον τομέα της ΣΕΑ. Επομένως, μια στενότερη συνεργασία μεταξύ των ανώτατων αρχών, των σχολείων και των εκπαιδευτικών θα μπορούσε να ωφελήσει τον τρόπο καθορισμού του περιεχομένου της ΣΕΑ, εξασφαλίζοντας έτσι ότι η φωνή των εκπαιδευτικών αναγνωρίζεται και εισακούεται στο έπακρο.

Κάτω από το ένα τρίτο των εκπαιδευτικών ταξίδεψαν στο εξωτερικό για επαγγελματικούς σκοπούς

Σε επίπεδο ΕΕ, το 27 % των εκπαιδευτικών ταξίδεψαν στο εξωτερικό τουλάχιστον μία φορά για επαγγελματικούς σκοπούς. Όπως προκύπτει από το πιο κάτω γράφημα, η αναλογία είναι υψηλότερη στις σκανδιναβικές χώρες και στις χώρες της Βαλτικής. Με εξαίρεση την Ισλανδία, σε όλες τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα, οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών είναι πιο κινητικοί σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς στις κοινωνικές σπουδές, την ανάγνωση, τη γραφή και τη λογοτεχνία, τις επιστήμες και τα μαθηματικά. Περισσότερο για τους εκπαιδευτικούς ξένων γλωσσών, συγκριτικά με εκείνους άλλων αντικειμένων, η διακρατική

κινητικότητα φαίνεται να αποτελεί επαγγελματική ανάγκη τόσο στην αρχική εκπαίδευση όσο και στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη. Σε επίπεδο ΕΕ, περισσότεροι από τους μισούς εκπαιδευτικούς ξένων γλωσσών ταξίδεψαν στο εξωτερικό για επαγγελματικούς σκοπούς. Αυτή η ευκαιρία τους βοηθά να εξασκηθούν στη γλώσσα που διδάσκουν και να αποκτήσουν βαθύτερη γνώση σε θέματα πολιτισμού, γνώση την οποία θα μεταδώσουν στους μαθητές τους. Ωστόσο, σε επίπεδο ΕΕ, πάνω από το 40 % των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών που συμμετείχαν στην έρευνα, ανέφεραν ότι δεν πήγαν ποτέ στο εξωτερικό για επαγγελματικούς σκοπούς.

Αναλογία εκπαιδευτικών στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 2) που ταξίδεψαν στο εξωτερικό για επαγγελματικούς σκοπούς, 2013

Πηγή: Ευρυδίκη, βάσει δεδομένων του ΟΟΣΑ, TALIS 2013.

Το πρόγραμμα Erasmus+ είναι το κύριο πρόγραμμα χρηματοδότησης της διακρατικής κινητικότητας των εκπαιδευτικών

Στην ΕΕ, το κύριο πρόγραμμα χρηματοδότησης της διακρατικής κινητικότητας των εκπαιδευτικών είναι το Erasmus+ (2014-2020), το πρόγραμμα της ΕΕ για την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση, τη Νεολαία και τον Αθλητισμό. Μέσω αυτού του προγράμματος, τόσο οι απόφοιτοι όσο και οι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί μπορούν να λάβουν υποτροφίες κινητικότητας προκειμένου να

λάβουν μέρος σε σπουδές ή επαγγελματική ανάπτυξη στο εξωτερικό, και μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε διακρατικά προγράμματα κινητικότητας.

Σχεδόν ένα τέταρτο των «κινητικών εκπαιδευτικών» πήγαν στο εξωτερικό για επαγγελματικούς σκοπούς μέσω του προγράμματος της ΕΕ, σε σύγκριση με το αντίστοιχο

ένα δέκατο στην περίπτωση εθνικών ή περιφερειακών προγραμμάτων.

Εθνικά προγράμματα για τη στήριξη της κινητικότητας των εκπαιδευτικών υπάρχουν επίσης σε περισσότερες από

τις μισές ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως στη δυτική και βόρεια Ευρώπη.

Πρέπει να συνεκτιμηθούν πολλοί παράγοντες για την αξιολόγηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού

Ο συνθήκες εργασίας όπως το καθεστώς απασχόλησης, οι απολαβές και οι ώρες εργασίας διαφέρουν έντονα στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Μερικές από αυτές τις συνθήκες δύνανται να επηρεάσουν αφενός την ικανοποίηση που αντλούν οι εκπαιδευτικοί από το επάγγελμά τους και αφετέρου την αντίληψη που έχουν για την εκτίμηση που χαίρουν στην κοινωνία.

Επιπλέον, η έκθεση καταδεικνύει ότι αυτές οι αντιλήψεις ενδέχεται να επηρεάζονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως είναι η σχέση εκπαιδευτικού/μαθητή, η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών καθώς επίσης και συστήματα παροχής πληροφόρησης και αξιολόγησης.

Η πλήρης έκθεση *Το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού στην Ευρώπη: Πρακτικές, Αντιλήψεις και Πολιτικές* διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στον ιστότοπο του Δικτύου Ευρυδίκη:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:The_Teaching_Profession_in_Europe:_Practices,_Perceptions,_and_Policies

Βλ. επίσης *Teachers and Education Staff*: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Teachers_and_Education_Staff